

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ**

**П Р О Г Р А М А
ДЕРЖАВНИХ ІСПИТІВ ТА ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ
ЯКОСТІ ЗНАНЬ ВИПУСКНИКІВ
(Варіативна частина)**

**Галузь знань 05 "Соціальні та поведінкові науки"
спеціальність 051 "Економіка"**

Галузь знань 0305 "Економіка і підприємництво"

Напрямок підготовки 6.030504 Економіка підприємств

Суми - 2020

**Схвалено на засіданні Вченої Ради факультету економіки і менеджменту
протокол № _____ від «___» _____ 2020 р.**

Підготовлено робочою групою:

Строченко Н.І. – кандидат економічних наук, професор

Терещенко С.І. – доктор економічних наук, доцент

Пізняк Т.І. - кандидат економічних наук, доцент

Коблянська І.І.- кандидат економічних наук, доцент

Ковальова О.М. - кандидат економічних наук, доцент

Ковбаса О.М. - кандидат економічних наук, доцент

З М І С Т

Вступ.....	4
Етапи та загальний зміст державного екзамену	5
Вимоги до складових державного екзамену	5
Оцінювання ступеня відповідності знань визначеним критеріям.....	6
Анотації з дисциплін, що включені у державний екзамен	7

Вступ

Програму державного іспиту підготовлено відповідно до галузевих стандартів вищої освіти, що регламентують зміст освітньо-професійної програми та засобів діагностики якості підготовки бакалавра в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Мета державного іспиту – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння освітньо-професійної програми підготовки та державна атестація фахівця на відповідність освітньо-кваліфікаційному рівню «бакалавр».

Програма державного іспиту містить змістові модулі нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки освітньо-професійної підготовки бакалавра.

У списку рекомендованих джерел до програми, наведено перелік сучасної наукової спеціальної літератури.

ЕТАПИ ТА ЗАГАЛЬНИЙ ЗМІСТ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

Державний іспит із підготовки бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка», передбачає виконання кваліфікаційних завдань, є формою кваліфікаційних випробувань, яка дозволяє об'єктивно і надійно визначити рівень освітньої і професійної підготовки випускників вищого навчального закладу за цим освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Державний екзамен складається з трьох етапів:

1-й етап – тестова перевірка знань, що формують уміння, зазначені в ГСВО МОНМС України та варіативній його частині університету. Освітньо-кваліфікаційна характеристика бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка» сформована за такими навчальними дисциплінами:

- економіка підприємства;
- менеджмент;
- маркетинг;
- гроші і кредит;
- фінанси;
- бухгалтерський облік (загальна теорія);
- міжнародна економіка;
- економіка праці і соціальні трудові відносини;
- регіональна економіка;
- аналіз господарської діяльності.

2-й етап – надання відповідей по теоретичних завданнях з навчальних дисциплін:

- стратегія підприємства;
- планування і контроль на підприємстві;
- економіка підприємства;
- організація виробництва;
- економіка і організація інноваційної діяльності.

3-й етап – письмове розв'язання ситуаційної задачі з навчальних дисциплін:

- економіка підприємства;
- проектний аналіз
- обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків ;
- управління витратами;
- потенціал і розвиток підприємства.

ВИМОГИ ДО СКЛАДОВИХ ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Вимоги до тестових завдань. Система базових тестових завдань сформована експертним оцінюванням кожного завдання і їх сукупності та охоплює всі змістовні модулі з комплексу навчальних дисциплін, які включено до державного екзамену.

Тестове завдання є закритої форми із запропонованими відповідями, в яких вибирають правильні з множини вибору (три-чотири відповіді, тільки одна з яких є правильною).

Запитальна частина тестового завдання формулюється у стверджувальній чи запитальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

Елементи відповіді частини тестового завдання мають окрему індексацію. Можливі відповіді не відокремлюються будь-яким знаком та розташовуються під запитальною частиною.

Добірка тестових завдань кожного варіанту включає таку кількість, яка є достатньою для забезпечення відповідної точності вимірювання. Представництво кожної навчальної дисципліни у кожному варіанті забезпечується пропорційно. Кількість варіантів тестів державного іспиту становить 50.

2. Вимоги до теоретичних завдань

Система базових теоретичних завдань сформована експертним оцінюванням кожного завдання та охоплює всі змістовні модулі з комплексу навчальних дисциплін, які включені до Державного екзамену.

Запитальна частина теоретичного завдання формулюється у стверджувальній формі стисло, чітко, без подвійного тлумачення.

3. Вимоги до комплекту комплексних ситуаційних задач

Комплексна ситуаційна задача за змістовними модулями кількох дисциплін моделює реальну ситуацію, з якою може зустрітися випускник спеціальності «Економіка» ОКР «бакалавр» у практичній діяльності на первинних посадах, імітує процес підготовки, прийняття і реалізації управлінського рішення. Структурно задача складається із: характеристики ситуації (вихідні умови); інформаційного забезпечення; конкретного завдання – розробити альтернативні варіанти; обрати оптимальний варіант; обґрунтувати управлінське рішення; оформити його належним чином (наказом, службовою запискою тощо; запропонувати план заходів; визначити їх ефективність).

На вступний іспит у комплекті подається 50 задач.

ОЦІНЮВАННЯ СТУПЕНЯ ВІДПОВІДНОСТІ ЗНАНЬ ВИЗНАЧЕНИМ КРИТЕРІЯМ

Екзаменаційна робота з Державного екзамену складається з трьох етапів:

1- й етап – тестова перевірка знань (30 завдань) - 45 балів за правильну відповідь;

2 – й етап – оцінка відповідей по теоретичних завданнях (1 завдання) – по 15 балів за правильну відповідь;

3 – й етап – оцінювання розв'язку ситуаційної задачі (1 задача) – по 40 балів за правильну відповідь.

При оцінюванні роботи кожне тестове завдання оцінюється окремо, потім підраховується загальна сума балів за нього. За результатами додавання оцінок за трьома етапами підраховується загальна сума балів по екзаменаційній роботі.

Максимальна кількість балів, яку можна отримати по екзаменаційній роботі – 100 балів.

Оцінювання роботи здійснюється за 4-х бальною шкалою:

- 90-100 балів – відмінно – відмінне виконання з незначними помилками;
- 85-89 балів – добре – вище середніх стандартів, але з деякими помилками;
- 75-84 бали – добре – в цілому змістовна робота зі значними помилками;
- 65-74 бали – задовільно – чітко, але зі значними недоліками;
- 60-64 бали – задовільно – виконання відповідає мінімальним критеріям;
- менше 60 балів – незадовільно.

Виконання усіх екзаменаційних завдань з державного кваліфікаційного іспиту є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за іспит в цілому.

Окремо оцінюється кожне завдання. Підсумкова оцінка державного кваліфікаційного іспиту визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

АНОТАЦІЇ З ДИСЦИПЛІН, ЩО ВКЛЮЧЕНІ У ДЕРЖАВНИЙ ЕКЗАМЕН

ПП 1.1 « ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА »

Мета дисципліни: формування у студентів системи теоретичних знань, вмінь та навичок практичної роботи щодо методів організації ефективного господарювання на рівні підприємства; набуття теоретичних і практичних знань щодо вирішення конкретних економічних завдань, які дозволили б їм найкращим чином досягти економічних цілей підприємства – одержання високих прибутків, вибір найбільш оптимальних рішень на перспективу.

Завдання: вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Предмет: форми виявлення економічних законів і закономірностей розвитку суспільного виробництва у господарській діяльності підприємства.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна базується на знаннях, отриманих під час вивчення «Політекономії», «Мікроекономіки», «Макроекономіки», «Історії економіки та економічної думки» та є базовою для вивчення дисциплін: «"Економіка і організації інноваційної діяльності», «Потенціал і розвиток підприємства», «Проектний аналіз», «Планування і контроль» та інших дисциплін професійної підготовки бакалаврів спеціальності «051 Економіка».

Знання та вміня, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: теорії підприємств і основи підприємництва; види підприємств, їх організаційно-правові форми; зовнішнє середовище господарювання підприємств; структура та управління підприємством; складові ланки підприємства, їх взаємодію; методи регулювання діяльності підприємства; економічні принципи взаємодії попиту і пропозиції на ринку с.-г. продукції. Види угідь земельного фонду держави і аграрного підприємства; систему показників економічної ефективності використання землі; поняття і суть ТТБ та НТП; склад енергетичних ресурсів підприємства; шлях зменшення енергомісткості продукції; систему показників та напрями підвищення ефективності використання машинно-тракторного парку; поняття і класифікацію персоналу; показники ефективності використання персоналу поняття і показники продуктивності праці; методику заміни живої сили капіталом; поняття, класифікацію і склад виробничих фондів; систему

показників забезпечення та ефективності використання основних і оборотних виробничих засобів; джерела формування і показники ефективності використання авансованого капіталу. принципи планування виробництва; класифікацію витрати за методом віднесення їх на кінцевий продукт; класифікацію витрат за їх змінністю; методики калькулювання собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва; поняття валової, товарної, кінцевої і чистої продукції; методику визначення прибутку; сутність економічної ефективності виробництва; систему показників економічної ефективності с.-г. виробництва та методику їх визначення; графіко-математичний аналіз беззбитковості виробництва; організаційні фактори виробництва і забезпечення якості продукції. поняття інвестицій та капіталовкладень; поняття інноваційної діяльності підприємства; поняття і сутність інтенсифікації виробництва; відмінності екстенсивної та інтенсивної форм розвитку с.-г. виробництва; системи показників рівня інтенсивності та економічної ефективності с.-г. виробництва; сучасні моделі розвитку підприємств, їх трансформації та реструктуризації; принципи економічної безпеки та антикризової діяльності підприємства.

Вміти: використовувати методи економічних досліджень; визначати цінову еластичність попиту на с.-г. продукцію; визначити оптимальне поєднання складових ланок аграрного підприємства. визначити системи показників ефективності використання персоналу та продуктивності праці; визначити доцільність заміни живої праці капіталом; визначити раціональне поєднання основного і оборотного капіталу на підприємстві; визначити кращі джерела формування авансованого капіталу та шляхи ефективного його використання на підприємстві; визначити напрями підвищення ефективності використання МТП. користування методиками калькулювання собівартості основних видів продукції рослинництва і тваринництва; користуватися методикою визначення чистого прибутку, беззбитковості виробництва; користуватися принципами планування виробництва. дати економічну оцінку нововведень; користуватися показниками економічної ефективності с.-г. виробництва; розрізняти екстенсивний і інтенсивний напрями розвитку виробництва у підприємстві; користуватися методикою визначення напряму і рівня спеціалізації підприємства.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1.Організаційні основи функціонування підприємства

Тема 1. Підприємство: визначення, види, умови формування, еволюція теорії виникнення

Тема 2 Прогнозування та планування діяльності підприємства

Тема 3. Форми суспільної організації виробництва

Тема 4. Поняття та визначення основних понять виробничої та соціальної інфраструктури підприємства

Змістовий модуль 2. Формування та використання капіталу підприємства

Тема 5. Організація виробництва на підприємстві

Тема 6. Виробнича потужність підприємства. Розробка та обґрунтування виробничої програми

Тема 7 Ресурсний потенціал підприємства. Капітал

Тема 8 Основні фонди підприємства

Змістовий модуль 3. Виробничі ресурси, витрати і економічні результати діяльності підприємства.

Тема 9. Оборотні ресурси підприємства

Тема 10. Трудові ресурси і стимулювання праці робітників

Тема 11. Витрати виробництва і собівартість продукції

Тема 12. Ціни і ціноутворення в ринкових умовах

Тема 13. Фінансові результати діяльності підприємства

Змістовий модуль 4. Інвестиційна та інноваційна діяльність, розвиток підприємств, їх економічна безпека

Тема 14. Інвестиції. Інноваційна діяльність та економічна безпека підприємства

Тема 15. Діагностика фінансового стану підприємства.

Література

1.Афанасьєв М. В. Економіка підприємства: підручник. Київ : Ліра-К. 2013. 664 с

2. Бойчик І.М Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор - Видавництво. 2016. 378 с.

3.Васильців Т. Г. Економіка малого підприємства: навчальний посібник. Київ : Знання, 2013. 446 с.

4. Гиль О. О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навчальний посібник. Київ : Ліра-К. 2015. 248 с.

5. Круш П. В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCELL) : навчальний посібник. Київ : Цул, 2014. 256 с.

6.Шарко М. В., Мешкова-Кравченко Н. В., Радкевич О. М. Економіка підприємства : навчальний посібник Херсон : Олді-плюс, 2014. 436 с.

7.Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навчальний посібник Київ : Ліра-К, 2015. 498 с.

8. Экономика и бизнес: учебник. Под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельника, д.э.н., доц. А. И. Каринцевой. Сумы: Университетская книга, 2018. 608 с. (на русском языке)

ПП 1.7 «ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

Мета дисципліни: формування у студентів системи теоретичних і прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення формування і ефективного використання трудового потенціалу та розвитку соціально-трудова відносин в Україні.

Завдання: засвоєння економічних законів, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці; оволодіння методами вивчення затрат робочого часу, нормування праці; з'ясування механізму зростання продуктивності і ефективності праці; дослідження механізму соціального партнерства; надання студентам ґрунтовних знань з питань оплати праці та регулювання заробітної плати; вивчення механізмів регулювання ринку праці; дослідження процесів відтворення робочої сили.

Предмет: є закономірності та способи формування і ефективного використання ресурсів праці, а також економічні та соціально-трудова відносини, які виникають з приводу використання праці.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна тісно пов'язана з усіма економічними дисциплінами, а особливо із такими як “Менеджмент”, “Маркетинг”, “Статистика”, “Економічний аналіз”, “Фінанси”, “Організація виробництва”, “Планування і контроль на підприємстві”, “Потенціал і розвиток підприємства” та іншими.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: сутність економічних процесів, що відбуваються в соціально-трудова сфері; тенденції зайнятості населення, формування і розвитку соціально-трудова відносин; регулювання процесів становлення і функціонування ринку праці; сучасні підходи до управління трудовими ресурсами; сутність та елементи організації праці на сільськогосподарських підприємствах; методи оцінювання ефективності праці та її оплати; місце і роль Міжнародної організації праці в регулюванні соціально-трудова відносин.

вміти: самостійно економічно мислити та використовувати знання з економіки праці для вибору конкретних рішень; визначати кошти на оплату праці; здійснювати організацію та нормування праці; створювати гідні умови

праці для персоналу сільськогосподарських підприємств; вживати заходів щодо підвищення ефективності праці; приймати рішення щодо врегулювання трудових конфліктів.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. Ефективність використання трудового потенціалу та управління продуктивністю праці

Тема 1. Вступ. Предмет, метод і завдання дисципліни

Тема 2. Населення і трудові ресурси

Тема 3. Управління продуктивністю та ефективністю праці

Тема 4. Планування праці

Тема 5. Організація та нормування праці

Тема 6. Політика доходів та заробітна плата

Змістовий модуль 2. Соціально-трудові відносини та соціальне партнерство

Тема 7. Ринок праці та його регулювання

Тема 8. Зайнятість населення і безробіття

Тема 9. Соціально трудові відносини

Тема 10. Соціальне партнерство

Тема 11. Міжнародна організація праці (МОП) та міжнародний досвід соціального партнерства

Література

1. Акулов М., Драбаніч А. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 328 с.

2. Багрова І. В. Економіка праці і соціально-трудові відносини: навчальний посібник . Дніпропетровськ: Дніпропетр. держ. фінанс. акад. 2014. 581 с.

3. Батюк Б. Б. Управління персоналом: [навч. посіб.] Львів : СПОЛОМ, 2014. 193 с.

4. Богуславський Є. І. Економіка праці і соціально-трудові відносини : навчальний посібник. Харків: Харк. ін.-т фінансів. 2015. 180 с.

5. Захарчин Г. М. Управління персоналом: навч. посібник. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2013. 259 с.

6. Калина А. В. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник. Київ : Персонал, 2014. 498 с.

7. Костишина Т.А. Управління персоналом: теоретичні аспекти та стратегії розвитку: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2014. 603 с.

8. Кустова Л. Л. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник. Київ: КНТЕУ, 2015. 327 с.

9. Никифорак В. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Чернівці: Рута, 2013. 331 с.

10. Ожиганова М. І. Управління персоналом: навч. посібник. Вінниця: ВНТУ, 2014. 187 с.

11. Стрельбіцький П. А. Управління персоналом: конспект лекцій: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Сисин Я. І., 2015. 177 с.

12. Толок В. О. Управління персоналом та економіка праці. Комплексний державний іспит : навчальний посібник для студ. ВНЗ. Запоріжжя: Запоріж. нац. техн. ун-т 2016. 375 с.

ПП 1.8 «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Мета дисципліни: засвоїти механізм функціонування сучасних міжнародних економічних відносин, який формується під впливом міждержавного і наднаціонального регулювання.

Завдання:

- закріпити й поглибити у студентів, здобуті ними з дисциплін «Економічна теорія», «Мікроекономіка», «Макроекономіка» знання про сутність і форми міжнародних економічних відносин та участь в них суб'єктів господарювання різних країн;

- виробити бачення закономірностей розвитку сучасних міжнародних економічних відносин, засобів їх регулювання на міждержавному і наднаціональному рівнях;

- навчити студентів бачити тенденції розвитку світового господарства, інтеграційних процесів та можливості входження у міжнародне економічне середовище господарюючих суб'єктів;

- розвинути вміння всебічно, критично аналізувати інформацію різноманітних джерел щодо стану і перспектив розвитку міжнародних економічних відносин, а також ролі окремих країн, в тому числі України, в міжнародній економіці;

- розвивати інтерес до спостереження щодо нових явищ, які виникають у міжнародній економіці.

Предмет: система мікро – та макроекономічних взаємовідносин, що виходять за національні межі в процесі інтернаціоналізації та глобалізації.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна базується на знаннях, отриманих в курсі «Політекономія», «Макроекономіка», «Історія економіки та економічної думки» та є базою для дисциплін «Економіка підприємства», «Регіональна економіка», «Державне та регіональне управління», «Інституційна економіка» та інших.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: закономірності становлення міжнародної економіки, її структуру; сутність класичних та альтернативних теорій; сутність, причини та показники міжнародного руху капіталу, робочої сили і технологій; сутність, передумови та етапи розвитку світової валютно-фінансової

системи; характеристику міжнародних валютно-фінансових організацій; визначення основних категорій, що характеризують функціонування валютних ринків; основні поняття і структуру платіжного балансу; сутність, передумови та етапи розвитку міжнародної економічної інтеграції, характеристику основних інтеграційних угруповань країн.

Вміти: виявити визначальні риси світового ринку, світового господарства та міжнародної економіки, пояснити вплив міжнародного поділу праці на розвиток економіки України; пояснити сучасні тенденції міжнародного руху капіталу робочої сили і технологій, а також виявити шляхи залучення до цих процесів економіки України, проаналізувати позитивні та негативні наслідки міжнародного руху факторів виробництва для різних країн; проаналізувати фактори, що впливають на валютний курс; показати наслідки можливих варіантів зміни валютного курсу на експортерів та імпортерів; визначити методи зрівноваження платіжного балансу, розрахувати сальдо платіжного балансу і його складових; охарактеризувати критерії участі країни у західноєвропейській інтеграції та умови співробітництва з міжнародними валютно-фінансовими організаціями; визначити шляхи активізації участі економіки України у світогосподарських процесах.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. Міжнародна торгівля та міжнародний рух факторів виробництва

Тема 1. Міжнародна економіка: базові поняття, теорія і господарська практика

Тема 2. Міжнародна торгівля

Тема 3. Міжнародний рух капіталу

Тема 4. Міжнародний рух технологій

Тема 5. Міжнародна міграція робочої сили

Змістовий модуль №2. Функціонування відкритих національних економік і міжнародної економіки в цілому

Тема 6. Міжнародна економічна інтеграція

Тема 7. Світова валютно-фінансова система

Тема 8. Платіжний баланс

Тема 9. Міжнародні економічні і фінансові організації

Література

1. Войтко С.В., Гавриш О.А., Згуровський О.М., Нараєвський С.В. Економіка зарубіжних країн. - Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2017. 400 с.

2. Міжнародна економіка [Текст]: підручник [в 2 ч.]. За заг. ред. А.А. Мазаракі; Київ : КНТЕУ, 2014. Ч. 1 563 с.; Ч. 2 323 с.

3. Міжнародна економіка [Текст]: підручник Д. Лук'яненко, А. Поручник, Я. Столярчук. Київ : КНЕУ, 2014. 762 с.

4. Босак А.О., Григор'єв О.Ю., Чернобай Л.І. Міжнародна економіка: теоретичні та прикладні аспекти [Текст]: навчальний посібник [в 2 ч.]. Львів: Міські інформаційні системи. 2016. 205 с.

5. Міжнародна економіка: термінологічний словник [Текст]. За заг. ред. А.О. Старостіної. Київ: «НВП «Інтерсервіс», 2017. 250 с.

6. Міжнародні економічні відносини [Текст]: навчальний посібник. За ред. С.О. Якубовського, Ю.О. Ніколаєва. Одеса: ОНУ, 2015. 304 с.

7. Міжнародні економічні відносини [Текст]: підручник. За ред. А.П. Голікова, О.А. Довгаль. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. 463 с.

8. Krugman P. R., Obsfeld M. and Melitz M. International Economics. – 10th ed., Pearson Education, 2015.

III 1.11 «РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА»

Мета дисципліни: формування знань щодо теоретичних і практичних засад територіальної організації продуктивних сил України, сучасного стану та напрямів регіонального розвитку економіки.

Завдання: засвоєння теорії регіональної економіки і регіонального розвитку, наукових засад регіональної економічної політики; оволодіння знаннями про територіальну і галузеву структуру господарського комплексу України та її регіонів; об'єктивну необхідність раціонального та ефективного використання природних, науково-виробничих та людських ресурсів регіонів країни, територіальної і галузевої структури господарського комплексу, наукових засад державної регіональної економічної політики.

Предмет: вивчення законів, закономірностей та принципів територіальної організації виробництва у розрізі регіонів України, ефективності галузей народного господарства.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна базується на знаннях, отриманих в курсі «Політекономії» і є базою для дисциплін «Державне та регіональне управління», «Інституційна економіка» тощо.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: теорію сутності чинників регіональної економіки, завдань ефективного використання живої праці, основного капіталу, науково-виробничого потенціалу, природних ресурсів регіонів, територіальної і галузевої структури господарського комплексу України і її регіонів; концептуальні основи, нові форми розвитку продуктивних сил регіонів

України; народногосподарський комплекс України; зовнішньоекономічні зв'язки в забезпеченні розвитку продуктивних сил; економічні закони розвитку регіональної економіки.

Вміти: визначати вплив економічних законів і закономірностей на розвиток та розміщення продуктивних сил. Охарактеризувати демографічний, природно-ресурсний потенціал території. Обґрунтувати за допомогою економічних методів найбільш оптимальний варіант розміщення продуктивних сил, моделювати процеси розвитку економіки регіонів, виконувати відповідні розрахунки оптимального розміщення продуктивних сил, оцінити потенціал та перспективи кожного економічного регіону України, проблеми та перспективи розвитку регіонів.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади регіональної економіки

Тема 1. Предмет, метод і завдання дисципліни «Регіональна економіка»

Тема 2. Закономірності, принципи і фактори розміщення продуктивних сил та формування економічних регіонів.

Тема 3. Економічне районування і територіальна організація господарства

Тема 4. Тема: Регіони у системі територіального поділу праці

Тема 5. Сутність, мета і завдання регіональної економічної політики

Тема 6. Механізм реалізації регіональної економічної політики

Тема 7. Господарський комплекс України, його структура і трансформація в ринкових умовах

Змістовий модуль 2. Економіка України як цілісна соціально-економічна система. Просторова організація продуктивних сил

Тема 8. Природний та ресурсно-трудова потенціал економіки України

Тема 9. Міжгалузеві господарські комплекси та регіональні особливості їх розвитку і розміщення

Тема 10. Економіка України як єдність регіональних соціально-економічних систем

Тема 11. Економіка регіонів України: стан та перспективи розвитку

Тема 12. Міжнародні економічні зв'язки України та її інтеграція в європейські та інші світові структури

Тема 13. Фактори сталого розвитку продуктивних сил

Література

1. Дадашев Б.А., Гордієнко В.П., Обливанцов В.В. Регіональна економіка. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 202 с.

2. Жук М. В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка / М. В. Жук, В. П. Круль. Київ : Кондор, 2014.

3. Мартусенко І.В. Напрямки екологізації економіки в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 11 С.160-165. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/issue-11-2016.pdf>

4. Регіональна економіка: навальний. посібник . За загальною редакцією І. В. Тараненко. Київ : Кондор-Видавництво, 2013. 305 с.

ПП 1.4 «ГРОШІ І КРЕДИТ»

Мета дисципліни – ознайомлення студентів з відповідним методологічним і методичним апаратом знань з теорії грошей та кредиту, кількісної теорії грошей і сучасного монетаризму, грошового обігу, грошового ринку та грошових систем, кредитних та валютних відносин.

Завдання дисципліни – набуття майбутніми фахівцями знань щодо сутності та функцій таких категорій, як «гроші», «кредит», змісту основних теорій грошей, поняття грошового обігу грошових потоків, грошового ринку та грошових систем, основ кредитних, розрахункових і валютних відносин, тобто сформуванню у студентів теоретичну базу для наступного оволодіння практикою використання грошово-кредитних інструментів у системі регулювання економіки України.

Предмет є система грошово-кредитних відносин в суспільстві та закономірності її розвитку та функціонування

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Засвоєння дисципліни базується на знаннях студентів, набутих при вивченні таких дисциплін як “Основи економічної теорії”, “Мікроекономіка”, «Макроекономіка», «Мікроекономіка», тощо. Вивчення дисципліни створює базу для розуміння таких дисциплін як „Фінанси”, „Фінанси підприємств”, „Бюджетна система” тощо.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати :

Сутність та економічні чинники необхідності кредиту; стадії руху кредиту; структуру кредиту; функції та види кредиту; особливості банківського кредитування; основні методи нарахування відсотків; типи позик та способи погашення кредиту; складові кредитної системи; призначення фінансового посередництва; особливості діяльності небанківських фінансово-кредитних установ; особливості функціонування цінних паперів в системі кредиту; організаційні основи фондового ринку. Походження, призначення та функції центральних банків; організаційно-правову основу, структуру та функції Національного банку України; операції та особливості грошово-кредитної політики НБУ; організацію нагляду і

контролю НБУ за діяльністю комерційних банків; будову та функції банківської системи України; механізм забезпечення стійкості банківської системи; основи діяльності комерційних банків; основні операції та послуги комерційних банків; особливості діяльності міжнародних валютно-кредитних установ та специфіку їх співробітництва з Україною; особливості організації міжнародних фінансових відносин.

Вміти:

Ідентифікувати види кредиту за сучасною класифікацією; визначати вартість кредиту; складати графіки погашення кредиту; обчислювати розмір дивідендів за акціями. Аналізувати та сучасну грошово-кредитну політику НБУ; розраховувати прості та складні відсотки при проведенні депозитних та кредитних операцій, аналізувати результати співробітництва України з міжнародними валютно-кредитними установами.

Зміст дисципліни за темами:

Модуль 1. Кредитні відносини на грошовому ринку.

Тема 1. Необхідність та сутність кредиту.

Тема 2. Функції та види кредиту.

Тема 3. Банківське кредитування.

Тема 4. Кредитна система.

Тема 5. Небанківські фінансово-кредитні установи.

Тема 6. Цінні папери та фондовий ринок.

Модуль 2. Банки та міжнародні кредитні відносини.

Тема 7. Основи діяльності центральних банків.

Тема 8. Організаційно-правові аспекти діяльності НБУ.

Тема 9. Банківська система України.

Тема 10. Організаційно-економічні основи діяльності комерційних банків.

Тема 11. Операції та послуги комерційних банків.

Тема 12. Міжнародні валютно-кредитні установи.

Тема 13. Міжнародні фінансові відносини.

Література

1. Бова Н. В. Динаміка змін грошової маси та її вплив на формування депозитної політики. Молодий вчений. 2015. № 10(25). С. 91-94.

2. Божанова О. В. Аналіз стану грошової маси в Україні. Молодий вчений. 2016. № 3(30). С. 19-23.

3. Гурова К. Д., Шелест О. Л., Колупаєва І. В.. Фінанси, гроші та кредит: Навчальний посібник. Харків: Світ Книг, 2015. 672 с.

4. Гроші та кредит : навчальний посібник. За ред О.Л. Шелеста. Харків: О.В. Бровін, 2014. 267 с.

5. Корецька Н.І. Історія грошей та кредиту країн світу: навчальний посібник. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 338 с.

6. Коваленко Д.І., Венгер В.В. Фінанси, гроші та кредит. Київ: Центр наукової літератури. 2018. 578 с.

7. Коваленко Д.І., Гроші та кредит. Київ: Центр наукової літератури. 2019. 320 с.

8 . Непочатенко О.О. Фінанси, гроші та кредит: підручник. Умань: Сочінський, 2014. 482 с.

9. Сисоєва Л.Ю., Черкашина К.Ф. Гроші і кредит: у схемах і таблицях: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2014. 245 с.

9. Швець В.Я., Єфремова Н.Ф., Чічкань О.І. Гроші та кредит: навчальний посібник. Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. 301 с.

ПП 1.5 «ФІНАНСИ»

Мета дисципліни – надання майбутньому фахівцю теоретичних знань та практичних навичок для прийняття ефективних рішень в галузі фінансів.

Завдання дисципліни – формування знань щодо теоретичних основ та методології фінансів та фінансової системи в Україні, формування вмінь самостійно орієнтуватися в фінансовій діяльності як держави так і підприємства, загальнодержавних цільових фондів та державного бюджету тощо.

Предмет вивчення дисципліни є сукупність фінансових відносин, які виражають розподіл і перерозподіл вартості валового внутрішнього продукту і національного доходу на макро - і мікрорівнях.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. після вивчення: Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи, передусє Гроші і кредит, Бюджетна система, Податкова система, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати :

Сутність та функції фінансів; поняття, сутність та функції фінансового ринку; поняття фінансових потоків, активів, фінансових ресурсів та їх основні характеристики; джерела формування фінансових ресурсів країни; бюджет та бюджетну систему України; основні підсистеми, що входять до складу фінансової. Основні елементи ФКМ; міжнародні фінансові установи та організації та їх функціональне призначення; міжнародно-фінансові

системи зарубіжних країн: ЄС, США, Англії, Канади, Японії та держав СНГ; загальну характеристику фінансової системи України.

Вміти:

Давати визначення сутності фінансів, охарактеризувати функції фінансів та їх значимість; вміти дискусійним шляхом визначити найбільш значимі та основні функції фінансів, а також висловити думки вчених-економістів з цього приводу; давати характеристику видам фінансових ринків та охарактеризувати їх функції. Охарактеризувати будь-яку складову фінансової системи України та структуру загальнодержавних фінансів.

Зміст дисципліни за темами:

Модуль 1. Основи теорії загальних фінансів

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи вивчення сутності фінансів та фінансових відносин

Тема 1: Фінанси та їх економічна сутність.

Тема 2 : Роль та місце фінансового ринку в ринковій економіці.

Тема 3: Фінансові відносини та фінансові посередники.

Змістовий модуль 2. Системність фінансів та фінансова система

Тема 4: Поняття та сутність фінансових ресурсів.

Тема 5: Державні фінанси.

Тема 6: Фінансова система України.

Модуль 2. Державні фінанси України

Змістовий модуль 3. ФКМ та фінансова політика

Тема 7: Фінансово-кредитний механізм.

Тема 8: Міжнародна фінансова система

Тема 9: Фінансова політика України

Змістовий модуль 4. Фінансова політика, менеджмент та маркетинг

Тема 10: Фінансовий менеджмент та маркетинг.

Тема 11: Місцеві фінанси України.

Література

1. Гудзь Ю.Ф. Фінанси корпорацій: конспект лекцій. [Електронний ресурс]. Кривий Ріг, 2017

2. Кремень В., Кремень О. Фінанси. Київ: Центр наукової літератури. 2018. 416 с.

3. Михайловська О.В. Фінанси в схемах і таблицях: навчальний посібник. Київ: КНТ. 2018. 372 С.

2. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств [Текст]: навчальний посібник Київ : Знання, 2012. 341 с.

3. Непочатенко О. О, Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств [Текст]: підручник . Умань: Сочінський. 2015. 502 с

4. Тарасенко, І. О. Фінанси підприємств : підручник. Київ : КНУТД, 2015. 360 с

ПП 1.13 «АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Мета: набуття знань щодо організації та методики проведення аналізу діяльності підприємств усіх форм власності і способів господарювання, засвоєння знань та вироблення у студентів вміння та навиків кваліфіковано аналізувати виробництво, робити обґрунтовані висновки, запропонувати шляхи поліпшення роботи, допомогти студентам розібратися у питаннях організації та методики економічного аналізу; надати їм необхідні теоретичні знання та практичні навички розв'язання різних ситуацій, що виникають на підприємствах; навчити управляти господарською діяльністю, інтерпретувати фактичний матеріал, надавати об'єктивну оцінку результатам господарювання, навчити студентів глибоко розуміти сутність економічних явищ та процесів при вивченні дисципліни, виробітку стратегії і тактики розвитку підприємства.

Завдання: вивчення механізму дії економічних законів, визначення закономірностей і тенденції економічних явищ та процесів у конкретних умовах підприємства; контроль за виконанням планів, прогнозів, управлінських рішень, за ефективним використанням економічного потенціалу підприємства; вивчення впливу об'єктивних і суб'єктивних, зовнішніх і внутрішніх факторів на результати господарської діяльності, що дає змогу об'єктивно оцінювати роботу підприємства, правильно діагностувати його стан і прогнозувати розвиток на перспективу, виявляти основні напрямки пошуку резервів підвищення його ефективності; пошук резервів підвищення ефективності виробництва на основі вивчення передового досвіду та досягнень науки і практики; оцінювання результатів діяльності підприємства з виконання планів досягнутого рівня розвитку економіки, використання наявних можливостей і діагностика його становища на ринку товарів, послуг, що сприяє виробленню більш ефективної політики управління бізнес-процесами; розробка проекту управлінського рішення для усунення виявлених недоліків та освоєння резервів підвищення ефективності господарської діяльності.

Предметом є організація і методологія аналізу господарської діяльності підприємства.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців.

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни: статистика, економіка підприємства, основи підприємництва.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.

Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати :

Значення завдання та інформаційне забезпечення аналізу ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів. Методику аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів та основних засобів, показники стану та руху основних засобів, показники ефективності та забезпеченості господарства фондами. Визначення трудових ресурсів, продуктивності праці та ФОП, фактори, які впливають на продуктивність, трудомісткість, ФОП; показники стану та руху трудових ресурсів, показники забезпеченості робочою силою, завдання аналізу виробництва продукції рослинництва і тваринництва, резерви збільшення виробництва продукції рослинництва і тваринництва, фактори, які впливають на урожайність, продуктивність тварин, а також на валове виробництво або валовий збір, етапи аналізу виробництва продукції, робіт і послуг на промисловому підприємстві, показники сортності, асортиментності, ритмічності та методи їх розрахунку. Визначення витрат, їх класифікацію згідно ПСБО № 7, задачі аналізу собівартості продукції, методику динаміки аналізу собівартості продукції, етапи аналізу собівартості продукції рослинництва і тваринництва, резерви зниження собівартості продукції. Визначення фінансового результату, прибутку і рентабельності, товарності. Види фінансових результатів. Побудова форми 2.”Звіт про фінансові результати ”, його розділи. Від чого залежить фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від реалізації продукції за окремими видами.

Вміти:

Оцінювати ресурсно-фінансовий потенціал, розкрити значення завдання та інформаційне забезпечення аналізу використання основних засобів та нематеріальних активів, охарактеризувати етапи проведення аналізу ефективності використання основних засобів та нематеріальних активів, визначати вплив факторів на показники ефективності та забезпеченості господарства основними фондами, розраховувати показники стану та руху основних засобів та робити висновки. Робити факторний аналіз трудомісткості, продуктивності та ФОП, пояснити, які саме фактори впливають на ці показники, а також робити висновки до розрахованих задач; проаналізувати показники стану, руху та забезпеченості робочою силою, визначити динаміку та виконання плану виробництва в галузі рослинництва і

тваринництва, визначати фактори, які впливають на виконання плану виробництва продукції рослинництва і тваринництва, розраховувати резерви збільшення виробництва продукції, проводити аналіз виконання плану поголів'я та продуктивності тварин, а також робити висновки. Розрахувати склад і структуру затрат на 1га(гол) і на 1 ц продукції, провести факторний аналіз собівартості підприємства, розраховувати резерви зниження собівартості продукції рослинництва, тваринництва, а також робити висновки до розрахованих показників, визначити всі показники сортності та асортиментності, вміти проводити аналіз асортиментно-структурних зрушень, розраховувати резерви збільшення прибутку підприємства. Розраховувати фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат від реалізації продукції за окремими видами, провести їх факторний аналіз, фактори які на них впливають. Розрахувати показники рентабельності, провести факторний аналіз рентабельності. Розраховувати прибуток і рентабельність за системою „Директ-костинг”, а також побудувати точку беззбитковості.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. *Аналіз ресурсного потенціалу підприємства. Аналіз виробництва продукції тваринництва та рослинництва, аналіз реалізації продукції, робіт та послуг на підприємствах різних форм власності.*

Тема 1. Методи і прийоми економічного аналізу.

Тема 2. Аналіз земельних ресурсів.

Тема 3: Аналіз основних засобів.

Тема 4: Аналіз трудових ресурсів, продуктивності праці та фонду оплати праці.

Тема 5. Аналіз виробництва продукції рослинництва.

Тема 6. Аналіз виробництва продукції тваринництва.

Тема 7. Аналіз виробництва та реалізації продукції, аналіз робіт і послуг в несільськогосподарських підприємствах.

Змістовий модуль 2. *Аналіз собівартості в цілому по підприємству. Аналіз собівартості продукції рослинництва. Аналіз собівартості продукції тваринництва Аналіз собівартості в фермерських і селянських господарствах, резерви зниження собівартості продукції. Аналіз фінансових результатів, види фінансових результатів та аналіз рентабельності.*

Тема 1. Аналіз витрат в цілому по підприємству.

Тема 2. Аналіз собівартості продукції рослинництва.

Тема 3. Аналіз собівартості продукції тваринництва.

Тема 4. Аналіз собівартості в фермерських і селянських господарствах, резерви зниження собівартості продукції.

Тема 5: Аналіз фінансових результатів.

Тема 6: Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності.

Тема 7: Аналіз фінансових результатів від реалізації продукції за окремими видами. Аналіз показників рентабельності.

Тема 8: Факторний аналіз прибутку та рентабельності за системою Директ-Костинг.

Література

1. Герасименко Т. О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. 318 с.

2. Кащена Н. Б., Гаркуша Н. М., Сідорова Т. О. Аналіз господарської діяльності підприємства: навчальний посібник. Харків : ХДУХТ, 2016. 536 с.

3. Косова Т. Організація і методика економічного аналізу. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 528 с.

4. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності: навчальний посібник. Київ, Центр учбової літератури, 2017. 288 с.

5. Дацій О. І. Теорія економічного аналізу : навчальний посібник. Донецьк: Біла К. О., 2014. 235

6. Тринька Л. Я. Економічний аналіз: навчально-методичний посібник. Київ : Алерта, 2013. 567 с

7. Шубіна С.В., Мірошніченко О.Ю., Швадченко В.О. Фінансовий аналіз. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 296 с.

8. Черниш С. Економічний аналіз. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 310 с.

ПП 1.3 «МАРКЕТИНГ»

Мета: формування системи знань про сутність і зміст маркетингу, як філософію підприємницької діяльності в умовах ринкової економіки і конкуренції.

Завдання: вивчення основних понять, систем і алгоритмів маркетингу; набуття практичних навичок розв'язання конкретних маркетингових завдань; формування вмій творчого пошуку рішень удосконалення маркетингової діяльності підприємства.

Предмет дисципліни є процеси й методи вивчення та задоволення потреб споживачів як пріоритетних суб'єктів ринку

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Для вивчення дисципліни «Маркетинг» необхідними є отримані студентами

знання та вміння із дисциплін «Економічна теорія», «Макроекономіка», «Економіка підприємства».

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.

Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати :

Історію виникнення маркетингу; сутність, завдання, принципи та функції маркетингу; основні категорії маркетингу, концепції маркетингової діяльності, а також процес управління маркетингом; поняття та зміст системи маркетингової інформації; етапи проведення маркетингових досліджень; сутність маркетингового середовища та основні фактори мікросередовища та макросередовища функціонування підприємства; принципи сегментації ринків та позиціонування товарів підприємства на ринку; класифікацію клієнтурних ринків, модель споживацької поведінки; принципи формування маркетингової товарної політики, класифікацію товарів і послуг; етапи розробки нових товарів, поняття про життєвий цикл товару; сутність та функції ціни; види цінових стратегій підприємства; фактори ціноутворення; поняття каналу розподілу у системі маркетингу та його основні функції, рівні та види каналу поширення, варіанти організації системи руху товарів; основні поняття комунікаційної політики; елементи комплексу маркетингових комунікацій (реклама, пропаганда, стимулювання збуту, особистий продаж).

Вміти:

Охарактеризувати маркетингову діяльність підприємства; обґрунтувати необхідність повної й достовірної інформації при комплексному дослідженні ринку, проводити маркетингове дослідження; визначити погрози та можливості розвитку підприємства; охарактеризувати ринок і поділити його на сегменти; розібратися у споживацькій поведінці; охарактеризувати товари; використовувати вчення про життєвий цикл товару в практиці маркетингової діяльності; використовувати основні методи ціноутворення для встановлення ціни на різну продукцію, товари і послуги; запропонувати організацію збутової діяльності підприємства; визначити елементи комплексу маркетингових комунікацій і розрахувати бюджет стимулювання.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. Характеристика сутності та системи маркетингу

Тема 1. Теоретичні основи маркетингу: сутність та концепції розвитку.

Тема 2. Система та характеристики сучасного маркетингу.

Змістовий модуль 2. Маркетингові дослідження

Тема 3. Маркетингове управління.

Тема 4. Маркетингові дослідження та інформація.

Змістовий модуль 3. Маркетингова товарна та цінова політики підприємства

Тема 5. Маркетингова товарна політика.

Тема 6. Маркетингова цінова політика.

Змістовий модуль 4. Маркетингова політики розподілу та комунікацій

Тема 7. Маркетингова політика розподілу.

Тема 8. Маркетингова політика комунікацій.

Тема 9. Організація маркетингового контролю та планування.

Література

1. Балабанова Л.В. Маркетинг [Текст] : підручник. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Київ : КНЕУ, 2015. 543 с

2. Бабічева О.І., Буряк Р.І., Боняр С.М. та інші Міжнародний маркетинг. Навчальний посібник з грифом МОНМС. Суми: ТД «Папірус», 2015. 368 с.

3. Кузик О.В. Стратегічне управління маркетинговими комунікаціями на сучасних підприємствах . Стратегія економічного розвитку України. 2014. № 34. С. 130-135

4 . Крокус К.В. Сутність і зміст маркетингової політики підприємства. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1614/.pdf> (дата звернення: 16.03.2017)

5. Косенко А.В. Особливості управління маркетинговими комунікаціями на сучасному підприємстві. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/db/2016-2/doc/2/01.pdf> (дата звернення: 10.04.2017)

6. Карпюк О.А. Маркетинг інтелектуального капіталу. Наукові праці НУХТ. 2015. №53. С.186-193

7. Ларіна Я.С., Барілович О.М., Гальчинська Ю.М., Рафальська В.А., Бабічева О.І., Рябчик А.В. Маркетингова цінова політика. Навчальний посібник з грифом МОНМС України. Харків: Діса-плюс, 2016. 208 с.

8. Щербань В.М. Маркетинг [Текст]: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 208 с.

III 1.2 «МЕНЕДЖМЕНТ»

Мета: формування у майбутніх менеджерів сучасного управлінського мислення та системи спеціальних знань у галузі менеджменту, формування розуміння концептуальних основ системного управління організаціями;

набуття умінь аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища, прийняття адекватних управлінських рішень.

Завдання: вивчення дисципліни є теоретична підготовка студентів з питань управління і менеджменту: сутності основних понять і категорій менеджменту та управління; принципів та функцій менеджменту; системи методів менеджменту; змісту процесів та технології управління; сучасних теорій менеджменту та еволюції специфічних функцій; управління під впливом науково-технічного прогресу; особливостей керівника, як суб'єкта управління, його взаємодії з навколишнім середовищем, організацією і групою; теорії та практики прийняття управлінських рішень, реалізації менеджером основних функцій планування, організації, мотивації та контролю; феномену лідерства та використання його для ефективного регулювання дій підлеглих; інформаційного забезпечення процесу управління та дослідження впливу на цей процес системи комунікацій; етики і відповідальності у менеджменті; ефективності управління.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи, методи та функції управління підприємством.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна вивчається після навчальних дисциплін «Економічна діагностика», «Адміністративний менеджмент», «Операційний менеджмент», «ЗЕД підприємства», «Аналіз господарської діяльності підприємства (в т.ч. за видами економічної діяльності)», «Організація підприємницької діяльності (в т.ч. за видами економічної діяльності)», «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)»; передуює проходженню Виробничої практики.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен **Знати** :

Зміст поняття менеджменту, його функції, структуру та принципи; специфіку процесу менеджменту (управління) в організаціях соціальної сфери; поняття соціального маркетингу; особливості маркетингового підходу у менеджменті; процес стратегічного управління, методику розробки стратегії організації (її елементи, послідовність розробки); методику та особливості проектного менеджменту; поняття моніторингу та оцінки;

Вміти:

розробляти стратегії організації соціальної сфери та складати відповідний план дій; формулювати мету та місію організації; розробляти стратегії зв'язків з громадськістю відносно обраної стратегії організації; розробляти та оформлювати проектну пропозицію, робочий план та бюджет проекту; проводити моніторинг та давати оцінку, розробляти критерії для моніторингу та оцінки, готувати звіт щодо проведеної оцінки;

Зміст дисципліни за темами:

Модуль 1. Система менеджменту організації.

Тема 1. Поняття і сутність менеджменту.

Тема 2. Розвиток науки управління.

Тема 3. Основи теорії прийняття управлінських рішень. Методи обґрунтування управлінських рішень.

Тема 4. Ефективність управління.

Модуль 2. Процес управління на підприємстві.

Тема 5. Планування в організації.

Тема 6. Організація як функція управління.

Тема 7. Мотивація.

Тема 8. Управлінський контроль.

Тема 9. Лідерство.

Тема 10. Комунікації в управлінні.

Література

1. Мошек Г.Є., Гомба Л.А. Сучасний менеджмент у питаннях та відповідях: навчальний посібник: Ч.3. Київ Київський національний торгово – економічний університет, 2014. 186 с.
2. Скрипко Т.О., Ланда О.О. Менеджмент: навчальний посібник. іїв.: Центр навч. літ., 2016. 76 с.
3. Коливаненко Р.Б. Менеджмент як мистецтво. Київ: Центр навчальної літератури. 2017. 126 с.
4. Милкін О.М. Керувати та управляти. Київ: Центр навчальної літератури. 2015. 98 с.

ІІІ 1.6 «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК (ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ)»

Мета: розкриття сутності бухгалтерського обліку, призначення, змісту, методології бухгалтерського обліку, надання допомоги студенту у виборі правильних підходів з питань вивчення обліку виробничо-господарської та фінансової діяльності.

Завдання: особливістю даної дисципліни являється те, що вона розпочинає вивчення облікових дисциплін і готує студента до вивчення основ методології бухгалтерського обліку та ознайомлює з роботою обліково-фінансового апарату підприємства.

Предмет є набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок щодо організації облікового процесу на підприємствах промисловості, використовуючи при цьому сучасні наукові підходи.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців.
Передують вивченню даної дисципліни наступні: економіка підприємства, основи підприємництва.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.
Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати :

Предмет і метод бухгалтерського обліку, бухгалтерський баланс, документацію як елемент методу бухгалтерського обліку, систему рахунків і відображення в них господарських операцій, класифікацію і план рахунків бухгалтерського обліку, методологію обліку основних господарських процесів на стадіях руху активів підприємства, облікові регістри та форми бухгалтерського обліку, основи організації бухгалтерського обліку та бухгалтерської звітності,

Вміти:

Визначити типи балансових змін та їх вплив на баланс підприємства, провести класифікацію та розробити робочий план рахунків бухгалтерського обліку, здійснювати облік основних господарських процесів, розробляти основні кореспонденції бухгалтерських рахунків, охарактеризувати основні функції бухгалтерського обліку, проводити узагальнення основних господарських процесів.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовий модуль 1. Бухгалтерський баланс та план рахунків бухгалтерського обліку.

Тема 1. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

Тема 2. Бухгалтерський баланс.

Тема 3. *Класифікація і план рахунків бухгалтерського обліку.*

Змістовий модуль 2. Методологія обліку, облікові регістри та форми бухгалтерського обліку.

Тема 1. Методологія обліку основних господарських процесів на стадіях руху активів.

Тема 2. Облікові регістри та форми бухгалтерського обліку.

Література

1. Білоусько В. С. Теорія бухгалтерського обліку: навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2014. 402 с.

2. Серпенінова Ю. С. Бухгалтерський облік: загальна теорія: навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2015. 336 с.

4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: підручник. 4-те вид. переробл. і доповн. Київ: Знання, 2015. 572 с.

5. Деречин В.В., Кізім М.М. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 352 с.

7. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік та звітність. Київ: Алерта., 2016. 1079 с.

8. Кім Ю. Г. Бухгалтерський та податковий облік: Первинні документи та порядок їх заповнення . Київ : ЦУЛ, 2014. 600 с.

ПП1.7. «ПРОЕКТНИЙ АНАЛІЗ»

Мета: є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними навичками для обґрунтування проектних рішень на підприємствах аграрного сектору економіки.

Завдання: вивчення основних концепцій, понять, методів і підходів, які використовуються у світовій практиці під час аналізу проектних рішень; з'ясування найважливіших проблем, пов'язаних з реалізацією проектів на національному, регіональному, галузевому та місцевому рівнях; оволодіння аналітичними навичками, інструментарієм, потрібними для проведення передпроектних заходів; засвоєння методів оцінювання проектів, способів і засобів залучення ресурсів для реалізації проектів і механізмів управління ними.

Предмет є концепція, методологія, підходи і критерії обґрунтування інвестиційних проектів.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Дисципліна «Проектний аналіз» пов'язана: з дисциплінами макро- і мікроекономіка, економіка підприємства, інвестування, фінансовий і економічний аналіз, обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків, оскільки передбачає визначення цінності інвестиційних проектів на основі концепції альтернативної вартості та оцінку фінансово-економічної ефективності інвестиційних рішень з урахуванням ризику; з дисциплінами організаційно-управлінського профілю, оскільки техніко-економічне обґрунтування будь-якого рішення передбачає проектування організаційної і управлінської структури, розв'язання проблем управління інвестиційним проектом; з дисциплінами техніко-технологічного напрямку, оскільки передбачає знання студентами сучасної техніки і технологій.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : поняття технології обґрунтування та прийняття проектних рішень, суті і змісту цих рішень, як ключового інструменту аналізу будь-якими видами управління проектною діяльністю; методології, методів і засобів технології аналізу та обґрунтування проектних рішень; принципи

формування концепції управлінської задачі, алгоритмів координації і планування її рішення, принципи інформаційної підтримки проектних рішень.

Вміти: здійснювати аналіз і постановку задач прийняття проектних рішень з урахуванням галузевої специфіки, розробляти алгоритми рішення задач, здійснювати моніторинг і оцінку реалізації прийнятих проектних рішень; аналізувати, передбачати і вирішувати конфліктні ситуації при обґрунтуванні проектного рішення, враховувати різні питання з зовнішнього оточення задачі; аналізувати інвестиційний проект і його життєвий цикл, визначати грошові потоки, розраховувати цінність грошей у часі, робити динамічний аналіз беззбитковості, розраховувати грошові потоки, визначати формальні та неформальні критерії прийняття рішень; розраховувати основні показники і робити маркетинговий аналіз, технічний аналіз, екологічний аналіз, інституційний аналіз, економічний та фінансовий аналіз, соціальний аналіз, проводити оцінку і приймати рішення в умовах ризику і невизначеності.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Проектна діяльність як інноваційний спосіб організації виробництва

Тема 1. Введення до проектного аналізу. Концепція проекту.

Тема 2. Життєвий цикл проекту..

Тема 3. Концептуальні основи витрат і вигод у проектному аналізі, цінність грошей у часі.

Тема 4. Концепція оцінки вартості грошей у часі.

Змістовний модуль 2. Стандартні критерії прийняття рішень у проектному аналізі

Тема 5. Грошові потоки проекту..

Тема 6. Стандартні фінансові та неформальні критерії прийняття рішень..

Тема 7. Динамічний аналіз беззбитковості проекту.

Тема 8. Оцінка й прийняття проектних рішень в умовах ризику невизначеності.

Тема 9. Маркетинговий аналіз проекту.

Тема 10. Технічний аналіз проекту.

Тема 11. Інституційний аналіз проекту.

Тема 12. Екологічний аналіз проекту.

Тема 13. Соціальний аналіз проекту.

Тема 14. Фінансовий аналіз проекту. .

Література

1. Басюркіна Н., Горбаченко О., Шевченко-Перепелкіна Р. Проектний аналіз: навчальний посібник. Одеса.: КОНДОР, 2019. 324 с.
2. Рижиков В.С., Яковенко М.М., Латишева О.В., Дегтярьова Ю.В., Щелокова Л.А., Коваленко О.О. Проектний аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 384 с.
3. Азаренкова Г. М. Антикризове регулювання руху грошових потоків суб'єктів господарювання : монографія. Київ : УБС НБУ, 2014. 264 с.
4. Струтинська І. В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Проектний аналіз» для студентів усіх форм навчання. Тернопіль, ТНТУ ім. І. Пулюя, 2015. 72 с.
5. Чевганова В. Я. Проектний аналіз. [текст]: навчальний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2014. 258 с.

ІІІ.8. "СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА"

Мета: формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок щодо використання методології та методичного інструментарію розробки стратегії підприємства в мінливих умовах ринкового середовища.

Завдання: формування у студентів умінь здобувати, засвоювати та застосовувати теоретичні знання в області стратегічного планування; - вивчення студентами методологічних основ та методик розробки різноманітних видів стратегій підприємства; - отримання практичних навичок для самостійного здійснення необхідних робіт на етапах дослідження, аналізу, розробки, реалізації та контролю в рамках загального процесу розробки стратегій підприємства.

Предметом є система знань, вмінь, і навичок щодо здійснення стратегічного процесу на підприємстві за умов мінливого середовища.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Передусє вивченню даної дисципліни наступні: економіка підприємства, маркетинг, інвестиційна діяльність підприємства, економіка і організація інноваційної діяльності, економетрика, обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків, організація виробництва, проектний аналіз.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : основні підходи до розробки системи стратегічного управління підприємством; методи формування ефективної організаційної структури; особливості розробки стратегічного набору підприємств різної структурної побудови; напрями формування організаційної культури підприємства.

Вміти: аналізувати вплив факторів зовнішнього середовища та внутрішній потенціал підприємства; визначити стратегічну зону господарювання та конкурентну позицію на ринку; формувати стратегічний вибір підприємства; застосувати методи стратегічного планування та прогнозування для передбачення майбутнього організації.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Теоретичні основи розробки стратегії підприємства

Тема 1. Стратегія підприємства: поняття, еволюція концепції

Тема 2. Місія та цілі підприємства

Тема 3. Стратегічний контекст підприємства

Тема 4. Оцінювання середовища функціонування підприємства

Тема 5. Оцінка стратегічного потенціалу підприємства

Змістовний модуль 2. Стратегії діяльності та розвитку підприємства

Тема 6. Конкурентні (бізнес) стратегії підприємства

Тема 7. Стратегія диверсифікації діяльності підприємства

Тема 8. Стратегія зовнішнього розвитку підприємства

Тема 9. Корпоративна стратегія підприємства

Тема 10. Матричні методи формування корпоративної стратегії підприємства

Тема 11. Альтернативність у стратегічному виборі

Тема 12. Декомпонування корпоративної стратегії

Тема 13. Загальна характеристика функціональної стратегії

Тема 14. Стратегічні аспекти у функціональних сферах діяльності підприємства

Тема 15. Сучасний стан та перспективи розвитку стратегічного управління в Україні

Література

1. Дикань В.Л. Стратегічне управління. Київ: Центр навчальної літератури. 2016. 272 с.

2. Суніл Гупта. Цифрова стратегія. Київ: КМ-Букс. 2020. 320 с.

3.Токмакова І. Дикань В., Зубенко В., Маковоз О. Стратегічне управління. Київ: Центр навчальної літератури. 2019. 272 с.

4.Скібіцька Л.І. Стратегічне управління корпораціями. Київ: ЦУП. 2016. 480 с.

ПП1.9. "ПЛАНУВАННЯ І КОНТРОЛЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ"

Мета: формування у студентів системи необхідних теоретичних знань і практичних навичок по проведенню планової і контрольно-аналітичної роботи на підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності в умовах ринку.

Завдання: засвоєння студентами основних принципів і методів планування виробничо-господарської діяльності; придбання практичних навичок по розробці поточних, оперативно-календарних і стратегічних планів підприємства; придбання знань по організації планування на підприємстві, а також здійсненню контрольно-аналітичної роботи.

Предмет є обґрунтування й аналіз планування та організації ритмічної роботи підприємств по випуску та реалізації готової продукції в намічені терміни, забезпечення умов найкращого використання фінансів, виробничих фондів та трудових ресурсів, з метою досягнення запланованої ефективності виробництва.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни: економіка підприємства, основи підприємництва, організація виробництва, менеджмент, організація, нормування праці.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : засвоєння студентами основних принципів і методів планування виробничо-господарської діяльності; придбання практичних навичок по розробці поточних, оперативно-календарних і стратегічних планів підприємства; придбання знань по організації планування на підприємстві, а також здійсненню контрольно-аналітичної роботи.

Вміти: застосовувати в завданнях планування діяльності підприємств різні методи планування; розробляти план об'ємів реалізації, поточні плани виробництва; визначати планову потребу виробництва в ресурсах і матеріально-технічних засобах; планувати потребу в персоналі і фонд оплати праці; планувати витрати виробництва і собівартість продукції; розробляти фінансовий план підприємства; застосовувати сучасні методи і інструменти стратегічного планування для перспективного планування розвитку підприємства; складати бізнес-план інвестиційного проекту; здійснювати аналітичні розрахунки за оцінкою виконання планів.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Наукові основи та організація планування на підприємстві

Тема 1. Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві

Тема 2. Система планів підприємства

Змістовний модуль 2. Планування виробництва, збуту продукції та ресурсного забезпечення

Тема 3. Маркетингові дослідження та планування збуту і контролю продукції

Тема 4. Планування виробництва продукції

Тема 5. Оперативнокалендарне планування і контроль

Тема 6.. Матеріально-технічне забезпечення виробництва

Тема 7. Забезпечення операційної діяльності виробничою потужністю

Тема 8. Персонал і оплата праці

Тема 9. Виробнича інфраструктура

Змістовний модуль 3. Планування витрат, фінансів і розвитку підприємства

Тема 10. Фінансове планування і контроль на підприємстві

Тема 11. Планування і контроль оновлення продукції

Тема 12. Організаційно-технічний розвиток

Тема 13. Бізнес-планування

Тема 14. Інвестиційне проектування

Література

1. Артамонова Н.С., Акулюшина М.О. Управління витратами. Київ: ЦУП. 2018. 116 С.

2. Ільчук М.М., Коновал І.А. Організація та планування сільськогосподарського виробництва: навчальний посібник. Київ: ЗАТ «Нічлава», 2013. 55 с.

3. Організація і планування сільськогосподарського виробництва: навчальний посібник. За ред. Л.Я. Зрібняка, М.М. Ільчука. Київ: ЗАТ "Нічлава", 2012. 304 с

ПП1.10. "ЕКОНОМІКА І ОРГАНІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ"

Мета: сформувати знання щодо теоретичних основ та методології інноваційної діяльності підприємств та суспільства в цілому; навчити самостійно вирішувати інноваційні завдання – від прогнозування можливих нововведень до їхнього комерційного використання у підприємницьких структурах; сприяти усвідомленню принципів формування і реалізації державної інноваційної політики, особливостей організаційної діяльності в регіонах, а також освоєнню основних напрямів вдосконалення інноваційної

діяльності на мікро- та макрорівнях.

Завдання: з'ясувати роль інновацій та інноваційної діяльності для суспільства, розкрити її головне завдання і понятійний апарат; розглянути суть інноваційної політики підприємств, сучасні організаційні форми реалізації інновацій та систему управління інноваційними процесами; ознайомитися з методикою комплексної оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємств; висвітлити основні проблеми щодо фінансування інноваційних процесів та державного регулювання інноваційної діяльності та визначити шляхи їх вирішення.

Предмет є процес, в ході якого наукова ідея доводиться до стадії практичного використання і починає давати економічний ефект, тобто набуває економічного змісту, а його результат (нововведення) доведене до стадії комерційного використання і одержання ознак ринку.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Навчальна дисципліна «Економіка і організація інноваційної діяльності» вивчається після вивчення навчальної дисципліни «Економіка підприємства», «Інвестування», «Інвестиційна та інноваційна діяльність» і передуює вивченню навчальних дисциплін «Проектний аналіз», «Економіка і організація інноваційної діяльності».

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : сутність, об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності; етапи, стадії і моделі інноваційного процесу; класифікацію інновацій; генезис інноваційно-підприємницьких теорій; умови виникнення попиту на інновації; види попиту на інновацію і чинники, що впливають на нього. сутність і завдання інноваційної політики підприємства, принципи її формування; складові інноваційної політики підприємства; теоретичні основи управління інноваційними процесами; організаційні форми реалізації інновацій сутність та зміст моніторингу інновацій; джерела інноваційних можливостей; принципи оцінки і показники ефективності інноваційної діяльності; завдання системи фінансування інноваційної діяльності, види і джерела фінансування інноваційної діяльності; сутність фінансування інноваційної діяльності венчурним капіталом; форми та особливості лізингового фінансування; сутність і завдання державної інноваційної політики; методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності.

Вміти: проводити моніторинг інновацій і формувати інноваційну політику фірми; визначати основні показники економічної ефективності інноваційних проектів; проводити оцінку економічної ефективності інновацій, спрямованих на зниження рівня виробничих витрат, оцінку

ефективності придбання і продажу ліцензій та оцінку соціальної ефективності інноваційної діяльності;здійснювати оцінку інноваційного потенціалу підприємства; розраховувати показники технічного рівня підприємства; визначати для конкретного підприємства стратегію інноваційної діяльності;

визначати перспективні джерела фінансування інноваційних проектів та економічний ефект від їх впровадження.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Теоретичні та організаційні засади інноваційної діяльності

Тема 1. Сутнісна характеристика інновацій та інноваційних процесів

Тема 2. Теоретичні засади та сучасні тенденції інноваційного розвитку економіки

Тема 3. Державне регулювання та підтримка інноваційної діяльності

Тема 4. Інноваційна політика підприємства

Тема 5. Управління інноваційними процесами

Тема 6. Управління інноваційним розвитком підприємства

Тема 7. Організаційні форми інноваційної діяльності

Змістовний модуль 2. Система управління інноваційною діяльністю підприємства

Тема 8. Особливості створення інновацій і формування попиту на них

Тема 9. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

Тема 10. Моніторинг інновацій та інформаційне забезпечення інноваційної діяльності

Тема 11. Оновлення техніко-технологічної бази підприємства

Тема 12. Інноваційний проект: обґрунтування та реалізація

Тема 13. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства

Тема 14. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Література:

1. Заблоцький Б. Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ : Ліра-К, 2015. 428 с .

2.Левченко Ю. Г. Економіка та організація інноваційної діяльності: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2015. 448 с.

3. Лазебний В. С. Основи інтелектуальної власності та її захист : монографія Київ : Ліра-К, 2014. 160 с.

ПП1.11 "ОБГРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ РИЗИКІВ"

Мета: є формування знань і навичок з технологією прийняття рішень, основами сучасної економічної ризикології та на основі набутої систематизованої інформації сформуванню комплексну систему знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику.

Завдання: усвідомлення, що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової неможливості здійснення точних економічних прогнозів, необхідних для прийняття економічних рішень; вивчення методологічних підходів щодо аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси; аналіз реальної ситуації, яка склалась у певній галузі, та розробка заходів на перспективу.

Предметом є господарські рішення та пов'язані з ними ризики на підприємстві.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Вивчення даної навчальної дисципліни студент розпочинає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою вивчення цієї дисципліни є такі навчальні дисципліни, як: "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Економіка підприємства", "Менеджмент", "Економічний аналіз", "Оптимізаційні методи та моделі", "Економетрика", "Статистика". У свою чергу, знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Управління проектами", "Економічне управління підприємством", "Управління стратегічними змінами", "Обґрунтування та експертиза бізнес-проектів", а також виконання тренінгів, міждисциплінарних комплексних курсових робіт, бакалаврських та магістерських дипломних робіт.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : основні поняття й категорії обґрунтування господарських рішень та оцінки підприємницьких ризиків; сучасні методи й моделі розроблення, обґрунтування та прийняття господарських рішень; основні принципи й підходи до обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та ризику; методичні основи кількісного та якісного аналізу підприємницьких ризиків; теоретичні аспекти ризик-менеджменту та напрями регулювання підприємницьких ризиків.

Вміти: визначати оптимальні форми подання та реалізації господарських рішень; розробляти й обґрунтовувати господарські рішення на основі комплексу методів і моделей, системи показників економічного

обґрунтування рішень; обґрунтовувати вибір оптимального господарського рішення в умовах невизначеності та ризику; аналізувати ефективність інвестиційних і фінансових рішень; здійснювати ідентифікацію, аналіз та оцінювання ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси; визначати напрями та методи регулювання господарських ризиків на підприємстві.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Теоретичні та методологічні засади прийняття господарських рішень

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень.

Тема 2. Технологія прийняття рішень господарської діяльності

Тема 3. Методичні основи підготовки господарських рішень.

Тема 4. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.

Змістовний модуль 2. Прийняття господарських рішень в умовах ризику

Тема 5. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

Тема 6. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.

Тема 7. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.

Тема 8. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику

Тема 8. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику

Література

1. Хвостіна І.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Факел, 2013. 258 с.

2. Хвостіна І. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: практикум . Івано-Франківськ : Факел, 2013. 221 с.

3. Логвінова О.П., Семененко І.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навчальний посібник . Харків, 2015 с. 235

ПП1.12 "УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ"

Мета: набути системи теоретичних знань про закономірності формування витрат за видами, центрами відповідальності та носіями для мінімізації їх рівня та обґрунтування оптимальних господарських рішень, методології проведення аналізу їх величини та підготовка фахівців такого рівня кваліфікації в галузі фінансово аналітичної діяльності, який повною мірою забезпечуватиме вирішення аналітичних завдань, що стали предметом

розгляду в межах вивчення даної дисципліни

Завдання: опанування теоретичних основ та набуття практичних навиків управління витратами підприємств; опанування змісту та методів калькулювання витрат підприємства; навчити студентів творчо застосовувати спеціальні знання та прийоми суміжних наук під час проведення аналітичного дослідження, які допомагають розкрити стан діяльності досліджуваного підприємства та провести оцінку впливу факторів; навчити студентів „рефлексивному мисленню” під час розбору типових схем та ситуаційних сценаріїв фінансового аналізу у сфері економіки підприємств; опанування методики складання аналітичного висновку за результатами дослідження; сформувати комплексне розуміння інформаційного забезпечення фінансового аналізу в умовах використання сучасних засобів обчислювальної техніки; опанування майбутніми фахівцями знань з розробки заходів нівелювання негативних чинників впливу за наслідками проведеного фінансового аналізу господарської діяльності підприємства

Предметом є методи і прийоми визначення, аналізу та управління величиною витрат підприємства.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. Особливістю курсу „Управління витратами” є те, що він викладається на основі системи знань, засвоєних студентами при вивченні таких фахових дисциплін, як „Бухгалтерський облік”, „Статистика”, „Фінанси”, „Економічний аналіз”, „Аудит”, „Фінансова діяльність суб’єктів господарювання”, „Фінансовий облік”, «Фінансовий аналіз» тощо.

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни. Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : теоретичні основи формування витрат на підприємстві; загальні методичні принципи та методи розрахунку їх величини та оцінки їх поведінкової моделі; загальні методичні принципи та методи планування їх величини; загальні методичні принципи та методи контролю за їх величиною; методику використання математико-статистичних методів і моделей в процесі побудови системи управління витратами на підприємстві.

Вміти: виявляти фактори, що зумовлюють рівень витрат, обчислювати їх величину за видами, місцями та носіями, аналізувати вплив структури і динаміки витрат на прибуток підприємства.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Об’єктна характеристика системи управління витратами

Тема 1. Економічна сутність, значення і завдання управління витратами

Тема 2. Характеристика витрат, їх класифікація і структура

Тема 3. Калькулювання собівартості як основа управління виробничими витратами

Тема 4. Формування витрат за місцями і центрами відповідальності

Змістовний модуль 2. Формування ефективної системи управління витратами

Тема 5. Характеристика системи «Витрати – Обсяг – Прибуток»

Тема 6. Планування і нормування витрат

Тема 7. Контроль витрат і стимулювання ресурсозбереження

Тема 8. Методи цільового формування та структурного аналізу витрат підприємства

Література

1. Артамонова Н., Акулюшина М. Управління витратами. Київ: Центр навчальної літератури. 2018. 120 с.

2. Гуменюк В.Я., Самолюк Н.М. Управління витратами на персонал і оплата праці: Монографія. Рівне: НУВГП, 2012. 158 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://er3.nuwm.edu.ua/2326/>

3. Кузьмін О.Є. Управління витратами на підприємствах: навчальний посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 244 с.

4. Чорна М. В., Смірнова П. В., Бугріменко Р. М. Управління витратами : навчальний посібник. 2017. 166 с.

ПП.13"ПОТЕНЦІАЛ І РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА"

Мета викладання даної навчальної дисципліни є засвоєння понятійного апарату, методології і прикладного інструментарію оцінювання ринкової вартості потенціалу підприємства та його структурних елементів; набуття знань про закономірності, принципи та особливості формування, розвитку конкурентоспроможності потенціалу підприємства як збалансованого інтегрованого утворення

Завдання: оволодіння новітніми засобами ефективного формування потенціалу підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності; знаннями і практичними навичками оцінної діяльності як складової управління розвитком потенціалу підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є економічні процеси та пов'язані з ними впливи на потенціал підприємства.

Місце дисципліни в навчальному процесі підготовки фахівців. До вивчення навчальної дисципліни "Потенціал і розвиток підприємства" студент приступає, прослухавши більшість навчальних дисциплін гуманітарного та професійного циклів. Теоретико-методологічною базою

вивчення дисципліни є попередні навчальні дисципліни: "Макроекономіка", "Менеджмент", "Мікроекономіка", "Економетрика", "Статистика". У свою чергу знання з даної дисципліни забезпечують успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: "Аналіз господарської діяльності", "Проектний аналіз".

Знання та вміння, що формуються під час вивчення дисципліни.

Після вивчення дисципліни студент повинен:

Знати : категоріально-понятійний апарат дисципліни; характеристику структури потенціалу підприємства та визначення основних елементів потенціалу; складові елементи та структуру потенціалу підприємства; цілі оцінювання потенціалу підприємства; поняття вартості та її модифікації; процес формування і розвитку потенціалу підприємства; основні методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства (витратний, порівняльний, результативний); методи оцінювання потенціалу підприємства;

Вміти: визначати основні фактори формування та розвитку потенціалу підприємства; оцінювати рівень конкурентоспроможності потенціалу підприємства за допомогою існуючих методів; визначати основні конкурентні переваги підприємства; використовувати різноманітні прийоми та методи для оцінювання вартості підприємств; аналізувати та використовувати нормативно-правові документи з оцінки вартості підприємства та його складових; планувати заходи щодо формування потенціалу підприємства; визначати ринкову вартість окремих складових елементів потенціалу підприємства; оцінювати та забезпечувати стратегічні конкурентні переваги; складати звіт про оцінювання майна.

Зміст дисципліни за темами:

Змістовний модуль 1. Сутність потенціалу підприємства.

Оцінювання потенціалу підприємства

Тема 1. Сутнісна характеристика потенціалу підприємства

Тема 2. Структура та графологічна модель потенціалу підприємства

Тема 3. Формування потенціалу підприємства: поняття і загальна модель

Тема 4. Особливості формування виробничого потенціалу підприємства

Тема 5. Конкурентоспроможність потенціалу підприємства

Тема 6. Теоретичні основи оцінювання потенціалу підприємства

Тема 7. Методичні підходи до оцінювання потенціалу підприємства

Змістовний модуль 2. Оцінювання структурних елементів потенціалу підприємства

Тема 8. Оцінювання вартості земельної ділянки, будівель і споруд

- Тема 9. Оцінювання ринкової вартості машин і обладнання.
Тема 10. Нематеріальні активи і методи їх оцінювання
Тема 11. Трудовий потенціал підприємства та його оцінювання
Тема 12. Оцінювання вартості бізнесу
Тема 13. Прикладні аспекти оцінювання потенціалу підприємства
Тема 14. Розвиток підприємства: зміст, сучасні концепції та передумови
Тема 15. Методичні підходи до визначення резервів розвитку підприємства та його потенціалу

Література

1. Грицуленко С.І. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2014. 99 с.
2. Сабадирьова А.Л., Бабій О.М., Куклінова Т.В., Салавеліс Д.Є. Потенціал і розвиток підприємства: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013. 343 с.
3. Таранюк Л. М. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник . Суми : Видавничо-виробниче підприємство «Мрія-1», 2016. 278 с

**Декан факультету
економіки і менеджменту**

Н.І. Строченко